

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

O nabytí českého občanství jeho udělením

Tento příspěvek se zabývá otázkou nabývání českého občanství udělením, a to především otázkou nenárokovosti na české občanství a otázkou aktuální podoby podmínek, které musí žadatel o české občanství splnit. Tento příspěvek je jen stručným náhledem na otázku nabývání českého občanství udělením. Tento stručný příspěvek navazuje na autorův právě vydaný komentář k zákonu o státním občanství (srov. KÖRBL, Hugo. Zákon o státním občanství České republiky: komentář. V Praze: C.H. Beck, 2019. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-736-1).

Státní občanství a právní úprava

Státní občanství jako nejužší pouto mezi státem a jeho občanem (či obráceně občanem a jeho státem)[1] vzniká různými způsoby. Tyto způsoby nabytí českého občanství upravuje zákon č. [186/2013](#) Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky) (dále jen „Zákon“), který nabyl účinnosti dne 1. 1. 2014 a dodnes si vystačil v původním znění bez potřeby jeho novelizace, což je v dnešní době úkaz bohužel již téměř nevídaný.

Způsoby nabývání českého občanství

Vedle nejčastějšího způsobu nabytí českého občanství v podobě narození dítěte českému občanovi může být české občanství nabyto určením otcovství, osvojením, nalezením na území České republiky, prohlášením či a nabytím v souvislosti se svěřením do ústavní, pěstounské nebo jiné formy náhradní péče. Druhým nejčastějším způsobem nabytí českého občanství[2] je potom nabytí udělením, jinak nazývané též jako naturalizace, respektive naturalizace v užším slova smyslu.

Nabytí českého občanství udělením

Přitom právě s nabýváním českého občanství jeho udělením se spojují nejzajímavější otázky a nejzajímavější soudní rozhodnutí. Rovněž právě tento způsob nabytí českého občanství činí v praxi pro zájemce nejvíce potíží. Je to dáno množstvím podmínek, jejichž splnění je po zájemcích o české občanství vyžadováno. Je to dáno tím, že hodnocení většiny z těchto vyžadovaných podmínek je do značné míry subjektivní; vlastně jen tři podmínky jsou zhodnotitelné zcela objektivně[3]. Konečně je to dáno i tím, že Zákon nestanovuje přesné způsoby, jak je třeba splnění požadovaných podmínek prokázat, ale nechává toto na zájemci a současně uvádí řadu dokumentů, které zájemce ke své žádosti o nabytí českého občanství udělením má přiložit[4].

Již to stačí k tomu, aby žadatele o české občanství i jeho právního zástupce, který mu s nabytím českého občanství třeba pomáhá, rozbolela hlava. Přesto to není vše, co žadateli tíží jeho snahu stát se českým občanem. Zákonodárce totiž považoval za nutné výslovně v Zákoně[5] konstatovat, že *na udělení českého občanství není právní nárok*. Zákonodárce tak učinil za situace, kdy současně do Zákona, konkrétně do ustanovení § 14 a především § 13 Zákona, uvedl všechny podmínky, které jsou právní teorií a českou, evropskou i mezinárodní soudní praxí vyžadovány co do kvality spojení mezi státem a občanem.

Pokud by tedy mělo takové konstatování znamenat, že ani při splnění všech vyžadovaných podmínek nemůže být žadateli české občanství uděleno, mám za to, že by takový závěr nebyl správný[6].

Pokud by takové konstatování mělo za cíl demonstrovat sílu státu a jeho převahu nad člověkem, domnívám se, že je taková snaha zbytečná a hlavně nešťastná.

O nabytí českého občanství udělením se totiž vede správní řízení, jehož základem je žádost žadatele[7]. V tomto řízení zahájeném u místně příslušného krajského úřadu, rozhoduje ministerstvo vnitra o tom, zda žadateli vyhoví a české občanství mu udělí, či jeho žádost zamítne. Ministerstvo vnitra přitom zkoumá, zda žadatel plní všechny požadované podmínky. Tedy podmínky, jejichž součástí je dnes výslovně i odkaz na samotnou podstatu státního občanství jako nejužšího pouta mezi občanem a jeho státem, tedy integraci občana do české společnosti a soulad se zájmy České republiky[8].

Mám tedy za to, že ustanovení § 12 Zákona, tedy konstatování absence nároku na české občanství, nelze vykládat tak, že žadateli, který splní všechny podmínky uvedené v Zákoně, nemůže ministerstvo vnitra české občanství bez dalšího neudělit. Při současné podobě Zákona se totiž nabízí paralela například s dále zmíněným požadavkem na znalost českého jazyka a základních reálií. Tato znalost se ověřuje testem, kdy při splnění určitého počtu bodů, zájemce osvědčí požadovanou znalost a nikdo již nemůže uvažovat nad tím, zda znalost zájemci uzná, či nikoliv. A podobně je nyní nutné vykládat i Zákon co do problematiky nabytí českého občanství udělením.

Na druhou stranu odpověď na opačně položenou otázku, tedy zda i při nesplnění podmínek a současně při neprominutí splnění některých podmínek by ministerstvo vnitra mohlo žadateli české občanství udělit, zůstává i nyní stejná. Ani se změnou právní úpravy problematiky nabývání českého občanství nedošlo ve vztahu k této otázce k žádným změnám a lze zde tak citovat z usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 12. 1997, č. j. 6 A 77/97-8, kde se uvádí, že jejich nesplnění (nebo neprominutí jejich nesplnění) (myšleno nesplnění podmínek, které je třeba splnit při žádosti o udělení státního občanství) znamená, že takové osobě vůbec, ani v absolutní volné úvaze, státní občanství České republiky udělit nelze.

Jednotlivé podmínky nutné pro kladné rozhodnutí o žádosti žadatele o nabytí českého občanství udělením

Podmínka integrace do společnosti

Dle § 13 odst. 1 Zákona musí žadatel prokázat, že *je integrován do společnosti České republiky, zejména pokud jde o integraci z hlediska rodinného, pracovního, nebo sociálního.*

Právě tento výslovně uvedený požadavek na začlenění žadatele do společnosti je nutno považovat za základní znak státního občanství. K požadavku na splnění této podmínky dospěla rozhodovací praxe ministerstva vnitra a soudní praxe již za účinnosti předchozí právní úpravy státního občanství z roku 1993, a to i za pomoci odkazu na rozhodnutí Mezinárodního soudního dvora ve věci Nottebohm[9], dle kterého je třeba státoobčanský svazek chápat jako skutečný vztah (genuine link). Ministerstvo vnitra k této otázce zaujalo stanovisko, podle kterého *integrace osoby žádající o přijetí do státoobčanského svazku musí dosáhnout vysokého stupně, přičemž se zkoumá existence skutečného vztahu.* Toto stanovisko bylo přezkoumáno v rámci správního soudnictví a nakonec i Nejvyšší správní soud rozsudkem ze dne 30. 1. 2014, č. j. 4 As 142/2013–29, správnost tohoto názoru potvrdil. Rovněž v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 7. 6. 2006, č. j. 3 As 32/2005-51, který byl následně potvrzen ještě usnesením Ústavního soudu ze dne 17. 5. 2007, sp. zn. II. ÚS 624/06, Nejvyšší správní soud konstatoval, že ve správním uvážení *správní orgán hodnotí další skutečnosti významné z hlediska řízení, mimo jiné rodinné poměry žadatele, jeho pracovní integraci, zdroje, původ a výši jeho příjmů, dodržování právních předpisů z jeho strany, způsob získání pobytu v České republice. Tyto skutečnosti jsou hodnoceny individuálně vzhledem k osobním poměrům žadatele, v případě nezletilého žadatele zejména s přihlédnutím k jeho věku a fyzickým a rozumovým schopnostem.*

Při hodnocení, zda je tato podmínka integrace splněna, bude přihlíženo k zásadám uplatňujícím se v otázce státního občanství, především k zásadě jednotného státního občanství v rámci rodiny[10], na kterou judikatura často odkazuje.

Absence bezpečnostní hrozby žadatele pro Českou republiku

Jedná se jistě o legitimní požadavek. Problematické na tomto požadavku je však ustanovení § 22 odst. 3 ve spojení s § 26 Zákona, tedy to, že rozhodnutí o neudělení českého občanství z důvodu bezpečnostní hrozby neobsahuje odůvodnění a současně je vyloučeno ze soudního přezkumu. Z více důvodů jsem toho názoru, že právě § 26 Zákona je ideálním adeptem na zrušení pro jeho neústavnost.

Určitá délka trvalého pobytu na území České republiky

Požadavek povoleného trvalého pobytu v určité délce na území státu, o jehož státní občanství se žadatel uchází, je klasickým požadavkem pro nabytí státního občanství udělením. Při stanovení požadované délky trvalého pobytu se rozlišuje to, zda je žadatel občanem některého členského státu Evropské unie, nebo je občanem jiného státu. Zákon pak jasně uvádí, že žadatel musí prokázat přítomnost na území České republiky alespoň v jedné polovině požadované doby trvalého pobytu s tím, že ze závažných důvodů, které demonstrativně uvádí v § 14 odst. 2 Zákona, umožňuje i kratší přítomnost.

Trestně-právní bezúhonnost

Požadavek na trestně-právní bezúhonnost žadatele je požadavkem, který nemůže být žadateli prominut[11], a rovněž se jedná o podmínku, která byla s příchodem současného Zákona zásadně přepracována a zpřísněna.

Znalost českého jazyka a českých reálií

Žadatel musí prokázat také znalost českého jazyka a v českém právním řádu i nově zakotvenou znalost základních českých reálií. Znalost státního jazyka je obvyklou a logickou podmínkou pro udělení státního občanství, jejímž cílem je prokázat začlenění žadatele do společnosti státu, o jehož státní občanství se žadatel uchází. Podmínka prokázání znalosti českých reálií je sice v českém právu podmínkou novou, nicméně nejedná se o podmínku neobvyklou, když takové či podobné podmínky jsou vyžadovány rovněž například právními řády Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku, Slovenska, Finska, Rumunska, Chorvatska, Řecka, Kosova (kde byl takový požadavek přidán až novelizací v roce 2013), Německa, Estonska, Maďarska.

Současný Zákon opouští způsob ověřování znalosti českého jazyka prověřováním této znalosti přímo pohovorem se žadatelem konaným u příslušného krajského úřadu při podání žádosti o udělení českého občanství a svěřuje provádění zkoušky z českého jazyka a z českých reálií do působnosti třetí osoby. V rámci zkoušky z českých reálií prokazuje žadatel v podstatě základní povědomí o fungování české společnosti, českého státu a o každodenním životě v České republice. Vzorový test lze najít kupříkladu na internetových stránkách provozovaných Národním ústavem pro vzdělávání.[12]

Složení zkoušky z českého jazyka a českých reálií nemusejí prokazovat žadatelé, kteří absolvovali v určité délce školní docházku, v rámci které bylo vyučováno v českém jazyce, dále žadatelé mladší než 15 let či starší než 65 let a dále žadatelé s postižením, které jim znemožňuje osvojení si požadovaných znalostí. Povinnost složit zkoušku může ministerstvo vnitra navíc žadatelům dle § 15 Zákona prominout.

V praxi se již řešily žádosti žadatelů pocházejících z rumunského Banátu. V Banátu přitom žije početná česká komunita a existuje zde i možnost vyučování na základní škole v českém jazyce. Žadatelé, kteří výuku v českém jazyce na základní škole v rumunském Banátu absolvovali, musí doložit *originál nebo ověřenou kopii vysvědčení vystaveného v českém jazyce a současně potvrzení školy, z něhož musí být patrné, že studovali v českém jazyce a zároveň kolik let navštěvovali základní školu s českým vyučovacím jazykem*. Samotné potvrzení o délce školní docházky, či samotné vysvědčení by bylo k prokázání splnění tohoto požadavku nestačilo.[13]

Plnění povinností vyplývajících z vybraných právních předpisů

Pro udělení českého občanství je dále dle § 14 odst. 6 Zákona vyžadováno, aby žadatel plnil povinnosti vyplývající z některých právních předpisů. Jedná se přitom o právní předpisy *upravující vstup a pobyt cizinců na území České republiky, veřejné zdravotní pojištění, sociální zabezpečení, důchodové pojištění, zaměstnanost, daně, cla, odvody a poplatky, vyživovací povinnost vůči dítěti, které má trvalý pobyt na území České republiky, nebo veřejnoprávní povinnosti k obci, ve které je žadatel přihlášen k pobytu, jde-li o povinnosti uložené obcí v samostatné působnosti*.

Uvedená podmínka se vztahuje na plnění povinností pouze v době posledních tří let před podáním žádosti o udělení českého občanství. Nadto nikoliv každé porušení uvedených povinností je považováno za nesplnění této podmínky, ale teprve porušení stanovené povinnosti *závažným způsobem*. Pro posouzení toho, zda jde o porušení této podmínky závažným způsobem lze odkázat například na rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 21. 11. 2006, č. j. 10 Ca 155/2006-116 či na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 7. 2008, č. j. 2 As 55/2007-77 či na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 6. 2015, č. j. 7 As 136/2015-33 či na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 8. 2009, č. j. 5 As 39/2009-81.

Povinnost prokázat příjmy a zdroje svých příjmů

Zákonodárce vyšel v tomto požadavku vstříc ministerstvu vnitra, které již dříve tuto podmínku považovalo za znak státního občanství. Úspěšný žadatel o české občanství tak musí prokázat příjmy a zdroje příjmů za poslední tři roky a současně prokázat, že ze svých příjmů v uváděné výši odvádí daň. Žadatel musí rovněž prokázat, že plní v uvedené době tři let oznamovací povinnosti při přeshraničním převozu nebo bezhotovostní převod finančních prostředků z ciziny. Uváděnými důvody pro zakotvení této nové povinnosti je snaha zákonodárce zabránit udělení českého občanství žadateli, který nemá legální zdroje svých příjmů.[14]

Ustanovení § 14 odst. 7 Zákona nestanovuje konkrétní výši příjmů, kterou by úspěšný žadatel měl dosahovat, ale zakládá jen povinnost prokázat příjmy a jejich zdroje a dále prokázat, že z uváděných příjmů odvádí řádně daň.

Nezatěžování sociálního systému

Poslední podmínkou, kterou musí žadatel splnit, je ta podmínka, aby žadatelův pobyt v posledních třech letech před podáním žádosti nepředstavoval bez vážných důvodů výrazné zatížení systému státní sociální podpory nebo systému pomoci v hmotné nouzi. Za výrazné zatížení systému státní sociální podpory nebo systému pomoci v hmotné nouzi se přitom dle výslovného znění § 14 odst. 8 Zákona považuje situace, *kdy žadatel je převážně závislý na dávkách poskytovaných ze systému státní sociální podpory nebo systému pomoci v hmotné nouzi, pokud se nejedná o osobu, která je vyloučena z výkonu výdělečné činnosti z důvodu svého zdravotního stavu, připravuje se na budoucí povolání, nebo čerpá mateřskou či rodičovskou dovolenou, nebo soustavně pečuje o jinou osobu, která je na takovou péči odkázána*.

Závěr

Přestože Zákon rozsáhle a přísně uvádí podmínky, jejichž splnění musí žadatel prokázat, aby byl se svou žádostí o udělení českého občanství úspěšný, tyto podmínky relativizuje konstatováním uvedeným v § 12 Zákona, tedy tím, že uvádí, že na udělení českého občanství není právní nárok. Jsem toho názoru, že tuto výslovně zakotvenou absenci právního nároku na české občanství, je právě v době zpřísněné a zpřesněné právní úpravy podmínek pro udělení českého občanství nutno brát s výraznou rezervou. V každém případě je však třeba uvést, že bez znalosti rozhodovací praxe ministerstva vnitra, bez znalosti soudní praxe a bez znalosti základních znaků státního občanství a zásad, které se uplatňují při nabývání českého občanství jeho udělením, je šance žadatele na úspěch se svou žádostí o udělení českého občanství spíše nižší.

JUDr. Hugo Körbl,

advokát a autor komentáře k zákonu o státním občanství

E-mail: info@akkorbl.cz

-
- [1] KANDALEC, Pavel. Státní občanství - pouto založené na důvěře. Brno, 2011. Dizertační práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta, Katedra ústavního práva a politologie či MOLEK, Pavel a ŠIMÍČEK, Vojtěch. Udělování státního občanství - na cestě od milosti státu k soudně přezkoumatelnému správnímu uvážení. Právník. 2005(2), 137-156 či rozhodnutí Mezinárodního soudu v Haagu ze dne 6. 4. 1955 ve věci Nottebohm.
- [2] Srov. MALÁ, Margita. Státní občanství. Správní právo. 2014 (7-8), s. 463-498.
- [3] Jde o požadavek na prokázání znalosti českého jazyka a reálií a dále požadavek na trestně-právní bezúhonnost. I požadavek na délku povoleného trvalého pobytu na území České republiky může být hodnocen subjektivně co do důvodů nepřítomnosti žadatele.
- [4] Srov. § 20 Zákona.
- [5] Srov. § 12 Zákona.
- [6] Srov. KÖRBL, Hugo. Zákon o státním občanství České republiky: komentář. V Praze: C.H. Beck, 2019, s. 82-89. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-736-1.
- [7] Srov. KÖRBL, Hugo. Zákon o státním občanství České republiky: komentář. V Praze: C.H. Beck, 2019, s. 134-139. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-736-1.
- [8] Srov. § 13 Zákona.
- [9] Rozhodnutí Mezinárodního soudu v Haagu ze dne 6. 4. 1955. Originální vyhotovení rozhodnutí lze nalézt v anglické a francouzské jazykové verzi na internetových stránkách Mezinárodního soudního dvora v Haagu
<http://www.icj-cij.org/docket/index.php?p1=3&p2=3&k=26&case=18&code=lg&p3=4>
- [10] Srov. KÖRBL, Hugo. Zákon o státním občanství České republiky: komentář. V Praze: C.H. Beck, 2019, s. 141-144. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-736-1
- [11] Srov. § 15 Zákona.
- [12] Portál Čeština pro cizince [online]. Dostupné z: <http://obcanstvi.cestina-pro-cizince.cz/>
- [13] Srov. Zápis z pracovní rady krajských úřadů, Magistrátu hlavního města Prahy, Úřadu městské části Praha 1 a odboru všeobecné správy Ministerstva vnitra na úseku státního občanství konané ve dnech 9. a 10. února 2016 ve vzdělávacím zařízení Institutu pro veřejnou správu v Benešově. s. 16-17.
- [14] Srov. Důvodová zpráva k Zákonu. s. 60

Další články:

- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)
- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Spoluvlastnictví a správa společné věci](#)
- [Doručování soudních písemností ze zahraničí do ČR](#)
- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. - zápis jednatelského oprávnění do obchodního rejstříku](#)
- [Předběžné opatření a další instituty k ochraně věřitelů při přeměnách](#)
- [Promlčení zápůjčky bez určení splatnosti v judikatuře Nejvyššího soudu](#)
- [Rozvod s mezinárodním prvkem a související otázky péče o děti a výživného](#)
- [Příkaz a příkaz na místě v přestupkovém řízení vedeném orgány inspekce práce](#)
- [Letiště a letecké stavby](#)